

YENİ İPEK YOLU'NUN CAZİBESİ AB'NİN BAŞINI DÖNDÜRÜYOR

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2019 / 9

19.04.2019

Son yıllarda Çinin küresel aktörler arasında hızlı bir yükselişte olduğu göz ardı edilemez bir gerçek olarak dikkatleri çekmektedir. Yalnız teknolojik ve bilimsel olarak değil, ekonomik olarak da cazibesini her geçen gün artırmaktadır. Çin her ne kadar yükselen küresel güç olarak tanımlansa da, diğer küresel aktörleri kıskandıracak bir devinim içindedir. Son günlerde batının ilgisini çeken Çinin cazibesine kapılanlardan biri de İtalyadır. İtalyanın Çine gösterdiği ilgiye değinmeden önce, Çinin uluslararası ekonomik ilişkiler alanında son dönemde kaydettiği gelişmelere bir göz atmakta yarar olacaktır.

Çin, 2019un ilk günlerinde uzay aracı Change-4 insansız keşif aracının ayın karanlık yüzüne iniş yaptığını duyurmuştur. Ayın karanlık tarafına iniş yapan keşif aracını gönderen ilk ülke olarak tarihe geçen Çin, bu yıl Change-5i de Aya göndereceğini duyurmuştur.[1] Çinin Ayın karanlık tarafına inen ilk insansız uzay aracı Hollanda, Almanya, İsveç ve Suudi Arabistanın bilim insanları ile geliştirilmiştir.[2]Eski NASA yöneticisi Charles Bolden, *China Daily*ye verdiği bir röportajda Çin ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) arasındaki hukuki engellerin gevşetilmesi gerektiğini söylemiştir. Adıgeçen, bu konuda iyimser olduğunu ve ancak soğukkanlı olunmasının fayda getireceğini vurgulamıştır.[3]

Çinin devinim içinde bulunduğu projeler uzayla sınırlı değildir. Kuşak ve Yol (İng. *Belt and Road Initiative* *BRI*adından sıklıkla bahsettirmektedir. Rakamlarla ifade edildiğinde ve coğrafya göz önünde bulundurulduğunda büyük bir proje olduğu anlaşılmaktadır. Proje, 47.100 km karayolu, 14 lojistik merkez, petrol ve doğalgaz boru hatları, geniş kapsamlı enerji iletim hatlarına ilaveten, Avrupa ve Asyada kapsadığı 60tan fazla ülke ile 40 milyon km^2lik bir alanı içine almaktadır. Bütün proje, dünya yüzölçümünün %26sı ve dünya nüfusunun 4 milyarlık bir kısmına denk gelmektedir[4]. Proje bu özellikleriyle önem arz etmektedir ve küçümsenemeyecek kadar büyük bir projedir. Proje ayrıca, Asya ile Avrupa ve Afrikayı birbirine bağlamayı hedeflemektedir. Kıtalar arası karayolu, denizyolu ve havacılık koridorları oluşturarak entegre taşımacılığın desteklenmesi, ticarette tarife dışı engellerin önüne geçilmesi ve yatırımın önünün açılması, hükümetler arası işbirliğinin

teşvik edilmesi, kültürel ve insanî bağların, öğrenci ve personel değişimlerinin yaygınlaştırılması hedefler arasındadır[5]. Bu alt yapının kurulabilmesi için 2049 yılı hedef olarak belirlenmiştir.

Avrupanın Çin ile temaslara gösterdiği ilgiye genel bir çerçeveden bakacak olursak, ilk olarak Çin, 2015 yılında İngiltere temasları ile dikkatleri üzerine çekmişti. 2015 yılındaki bu ziyaret, Çin resmi makamlarının 2005ten beri İngiltereye yaptıkları ilk ziyarettir. Ziyarette, 21. Yüzyılda kapsamlı bir küresel stratejik ortaklık kurulması ile ilgili Ortak Bildiri (*UK-China Joint Statement*)[6]yayınlanmıştır. Ortak Bildiride Başkan Xi Jinpingin ziyareti, Çin-İngiltere ilişkilerinin altın çağının başlangıcı olarak adlandırılmış, bu ilişkilerin dayanıklı, kapsayıcı ve kazan-kazan ilişkisine dayalı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, eşitlik ve karşılıklı saygı temelinde iki ülke arasındaki ticaret ve yatırım ilişkilerinin, karşılıklı siyasi güvenle beraber geliştirileceği duyurulmuştur.Yıllar sonra gerçekleşen bu ilk görüşmede, İngiltere ve Çin arasında bir altyapı ittifakı kurma fikri de gündeme gelmişti. Bu bağlamda Çinin Yeni İpek Yolu Projesi ve İngilterenin *Northern Powerhouse* Projesi odaklı işbirliği yapma olasılıkları ele alınmıştı[7]. Bu görüşme, Çinin Avrupadaki varlığı ve İngiltere ile ilişkilerinin güçlenmesi anlamında önem arz etmektedir. Ayrıca günümüzde Avrupanın yaşadığı iktisadi sıkıntılar düşünüldüğünde Çin, Avrupa için ekonomik ivme kazandırabilecek muhtemel bir aktör olma özelliği de taşımaktadır.

İngilterenin 2015 yılında imzalanan Ortak Bildiriye dayanarak Çine ve BRIye ilgi göstermesi de son gelişmeler arasında yerini almıştır. Brexit ile gündemi dolu olan İngilterenin Maliye Bakanı Philip Hammond'un bu yıl Çinde yapılacak BRI forumuna katılacağı açıklanmıştır[8]. Bu girişim, 2015ten sonraki ilk hamle değildir. Maliye Bakanı Hammond 2017 yılında da bahsi geçen foruma katılmıştı.[9]2017deki görüşmede Çinin ekonomiden sorumlu üst düzey yetkilisi Ma Kai ve İngilterenin Maliye Bakanı Philip Hammond, Londranın Çin para birimi Yuanın *offshore*[10]kullanımı için bir merkez haline gelmesi, temiz enerji araştırmalarında işbirliği yapılması ve karşılıklı ticaretin güçlendirilip teşvik edilmesi için anlaşmışlardı. İngilterenin de 2017deki adı Bir Kuşak, Bir Yol; şimdi Kuşak ve Yol olan proje içindeki etkinliğinin kapsamının genişletilmesinin amaçlandığı görüşülmüştü. Şimdi, 2019da anlaşmasız Brexitin AB üyesi olmayan ülkeler için ağır bilançoları olabileceği ihtimalleri dikkatleri çekmektedir. İngiltere, Çin ile ekonomik ve jeopolitik anlaşma yoluna gitse bile ihtimaller dikkate alındığında Çinin İngiltere ile ticari ilişkilerini geliştirip geliştirmeyeceği sorgulanmaktadır. Çin, AByi bir bütün olarak değil, AB içindeki ülkeleri tek tek değerlendirmektedir. Dolayısıyla, anlaşmasız Brexit İngiltere açısından Çinin kaybına yol açabilme ihtimalini de içinde barındırmaktadır. Yalnız Brexit gelişmeleri değil, küresel olarak Avrupa, Çin ve Japonyanın büyüme seviyelerindeki düşüş de dikkat çekmektedir. Uluslararası Para Fonu (İng. *International Monetary Fund* – *IMF*), geçtiğimiz Ocak ayında, anlaşmasız Brexit ile büyüme oranı düşecek olan Çinin, 2019da küresel ekonominin büyümesi açısından büyük risk yaratacağını ifade etmişti[11]. Ocak ayı açıklamalarında IMF karamsar bir tablo çizse de Nisan ayında, Avrupa Borsaları, Çinin 2019 yılı ilk çeyreğinde piyasa beklentilerinin üzerinde büyümesi nedeniyle dönemi yükselişle tamamlamıştır.[12]

İsviçre de Çinin BRI projesinin cazibesine kapılan ülkelerden biridir. Nisan ayı içinde İsviçre Konfederasyonu Başkanı Ueli Maurerin Çine resmi bir ziyarette bulunması beklenmektedir.

İsviçre, Maurerin ziyareti sırasında BRI anlaşmasını imzalanmasının ekonomik kalkınma yolunda atılacak önemli bir adım olduğunu farketmiştir. Aynı zamanda Maliye Bakanı olan Maurer, 28-29 Nisan tarihlerinde BRI zirvesine katılacaktır. BRI zirvesine 40 civarında yabancı devlet başkanının katılımı beklenmektedir. İsviçre, Çin Halk Cumhuriyetini tanıyan ilk batı ülkeleri arasındadır. Ayrıca İsviçre, Kıta Avrupasında Çin ile serbest ticaret anlaşmasını imzalayan ilk ülkedir[13].

Şimdi Çinin cazibesine kapılan ülkeler katarına İtalyanın da dahil olduğu görülmektedir. BRI projesine ilk G7 ülkesi olarak İtalyanın ilgi göstermesine ABD Başkanı Donald Trumpın tepkisi, Özel Asistanı Garrett Marquizin, Çinin gösteriş amaçlı alt yapı projesine, önemli bir küresel ekonomi ve yatırım mekânı olan İtalyanın girmesinin gereği yoktur sözleri ile ifade edilmiştir[14]. İpek Yolu projesi ABD Başkanı Donald Trumpın özel asistanının sözünü ettiği gibi gösteriş amaçlı girişilmiş bir proje değildir. Öte yandan, İtalya Maliye Bakanı Modern İpek Yolu Projesini kaçırılmayacak bir tren olarak değerlendirmektedir. İtalya Ekonomik Kalkınma Bakanı Michele Geraci de BRInin önemini vurgulamış, Romanın Pekinle yapmayı planladığı anlaşmanın diğer AB ülkeleri için model teşkil edebileceğini ifade etmiştir[15]. İtalya, AB ülkeleri arasında Çin ile en az ticari ilişkisi bulunan ülkedir. 2018 yılında İtalya Çinden yalnızca 13 Milyar Euro kadar ithalat yapmıştır. Fransa bunun %58 fazlası, Almanya ise bahsi geçen miktarın yedi katı ithalat yapmıştır. Çin yatırımlarını ise İtalyaya değil, İngiltere, Almanya, Fransa ve bir miktar da Hollandaya yapmıştır[16]. Çin ile İtalyanın yakınlaşmasına yalnız Amerika tepki göstermemiştir. Çin ile ithalat ilişkileri yukarıda belirtilen ülkeler de Çin-İtalya yakınlaşmasına tepki göstermektedir. Hatta İngilterenin Queen Mary Üniversitesinden Dr. Paola Subacchi, İtalyan Bakan Geracinin *Financial Times*da yayınlanan yazısına karşılık gönderdiği mektubunda Geracinin ifadelerinin ikna edici olmaktan uzak olduğunu ve Çin ile kurulan bağın İtalyanın kötü giden ekonomisini toparlamaya yardımcı olmayacağını kaleme almıştır[17]. Çinin tüm uluslararası partnerleri değerlendirildiğinde, İtalya Çin ortaklığı en somut işbirliği olarak değerlendirilmektedir.

Bugün temelleri atılan bu projenin geleceği Çinin hem Orta Asya ülkeleri hem de AB ile her geçen yıl artan ticaret hacmi açısından önem taşımaktadır. Öyle ki, Asyada karayolu ve demiryolu altyapısının dünya ile ticaret hacmi gelişmeye devam ettikçe yetersiz kalacağı açıktır. Projenin dünyada olumlu karşılanması ise Çinin yumuşak gücünün hayata geçmekte olduğunu göstermektedir[18]. Çin ve İtalya arasında imzalanan mutabakat ise İpek Yolu projesinde emin adımlarla ilerlendiğinin bir göstergesidir. İtalyan Bakan Geraci, Çin yatırımlarının Avrupanın önde gelen limanlarında gözlemlendiğini, dolayısıyla Yeni İpek Yolu Projesinin uzun zamandır Avrupada hayata geçmiş olduğunu ifade etmektedir[19]. İtalyanın hem Avrupada hem de Akdenizde önemli bir aktör olduğu kuşkusuzdur. O yüzden İtalyanın Yeni İpek Yolu Projesinin parçası olması anlaşılır bir gelişmedir. Bakan Michele Geraci, İtalyaya yöneltilen eleştirilerin, Birleşik Krallıkın Asya Altyapı Yatırım Bankasına (İng. *Asia Infrastructure and Investment Bank*) katıldığı zamanki eleştirilerden farkı olmadığını savunmaktadır.

Yumuşak güç (İng. *Soft Power*) kavramının mimarı Joseph Nye da, rüzgârın Çinden yana estiğini kaleme almış, ayın karanlık tarafına insansız keşif aracı göndermesinden, Güney Çin Denizinde yapay adalar inşa etmesinden ve son olarak İtalya ile yakın ilişkiler

kurmasından Çin'in yumuşak gücü konusunda önemli bir yol kat ettiğinin görüldüğünü vurgulamıştır. Yine de Çinin içeride izlediği siyasetin Yumuşak Güçe yapılan yatırımların sonuç vermesinin önünde bir engel olabileceğinin altını çizmektedir. Joseph Nye, öte yandan, ABD Başkanı Trumpın tek yanlı politikalarının da ABDnin yumuşak gücünü azalttığına dikkat çekmektedir[20].

Burada, Çinin ve Yeni İpek Yolu Projesinin öneminin Türkiye tarafından uzun yıllardır farkedilmiş bir gerçek olduğunu vurgulamakta yarar vardır. Türkiyenin BRInin aktif bir katılımcısı olmak yolunda siyasi ve ekonomik alanlarda yürüttüğü çabalara ilaveten, akademik dünyamızın da çok sayıda çalışması bulunduğu bir gerçektir. Bu kapsamda, AVİM de bu konuda literatüre katkı sunulmasına vesile olan kuruluşlardan biridir. Ayrıca AVİM, daha 2013 yılında düzenlediği Bölgesel Entegre Ulaştırma Projesi başlıklı toplantı ile Modern İpek Yolunun önemine dikkat çeken düşünce kuruluşlarından biri olarak bu alandaki öncü rolünü ortaya koymuştur.[21]

[1]Çin Uzay Aracı Ayın Karanlık Yüzüne Başarıyla İniş Yaptı, Sputnik.com, 3 Ocak 2019, https://tr.sputniknews.com/bilim/201901031036909889-cin-uzay-araci-ay-inis-yapti/

[2]China Details Future Moon Plans, Including Polar Research Station, space.com, 15 Ocak 2019, https://www.space.com/43000-china-moon-exploration-plans-research-base.html

[3]Former Chief of NASA Urges Lifting China Ban, ChinaDaily.com.cn, 14 Ocak 2019, http://www.chinadaily.com.cn/a/201901/14/WS5c3bc831a3106c65c34e422f.html

[4]Koray Targay, 21inci Yüzyılın En Kapsamlı Altyapı Hamlesi: Modern İpek Yolu Girişimi, *Avrasya Dünyası*, 2017, Sayı 1, s. 61.

[5]A.g.e.s. 61.

[6]UK-China Joint Statement 2015, *Gov.uk*, 22 October 2015, https://www.gov.uk/government/news/uk-china-joint-statement-2015

[7]Ali Murat Taşkent, Çin-İngiltere İlişkilerinin Altın Çağı, *avim.org.tr*, 2 Kasım 2019, https://avim.org.tr/tr/Yorum/CIN-INGILTERE-ILISKILERININ-ALTIN-CAGI

[8]İngiltereden Çinin Kuşak ve Yol Projesine İlgi, *Borsa Gündem*, 17 Nisan 2019, https://www.borsagundem.com/haber/ingiltereden-cinin-kusak-ve-yol-projesine-ilgi/1401761

[9]İngiltereden AB Sonrası Dönem İçin Çin Hamlesi, *Voice of America*, 16 Aralık 2017, https://www.amerikaninsesi.com/a/ingiltere-ve-cinden-yeni-ekonomi-anlasmalari/4166642.html

[10]Kıyı bankacılığı, vergi avantajları, denetim muaflıkları ve bunların sonucunda daha yüksek faiz kazancı sağlamanın yanı sıra bazı hallerde karapara için de bir çeşit sığınma imkânı sağlar., *Kendime Yazılar*, Mahfi Eğilmez, 8 Nisan 2016, http://www.mahfiegilmez.com/2016/04/ky-offshore-bankaclg.html

[11]IMF: No-deal Brexit and Chinese Slump Are Biggest Economic Risks, *The Guardian*, 21 Ocak 2019, https://www.theguardian.com/business/2019/jan/21/imf-brexit-trump-trade-war-china-world-economic-outlook

[12]Avrupa Borsaları Günü Çinin etkisiyle Yükselişle Tamamladı, *Bloomberght.com*, 17 Nisan 2019, https://www.bloomberght.com/avrupa-borsalari-gunu-cin-in-etkisiyle-yukselisle-tamamladi-2213152

[13]Swiss to Support Belt and Road Push During Presidens China Trip, *EuroNews*, 16 Nisdan 2019, https://www.euronews.com/2019/04/16/swiss-to-support-belt-and-road-push-during-presidents-china-trip#

[14]İtalyanın Çinin İpek Yoluna Katılma Planı ABDden Tepki Çekti, BBC.com, 10 Mart 2019, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47513772

[15]Italy Will Secure Its Place On The New Silk Road, Financial Times, 21 Mart 2019, https://www.ft.com/content/137cbab8-4b21-11e9-bde6-79eaea5acb64

[16]Almanya ve Fransa, Çin ile İlişkileri Bu Kadar Geliştirmişken İtalyanın Eleştirilmesi İki Yüzlülüktür, Sputniknews.com, 28 Mart 2019, https://tr.sputniknews.com/ceyda_karan_eksen/201903281038481641-cin-avrupa-italya-kusak-yol-ab-abd-tepki/

[17]Ties with China Wont Help Itlays Economic Malaise, Financial Times, 26 Mart 2019, https://www.ft.com/content/1171f4a0-4f1c-11e9-9c76-bf4a0ce37d49

[18]A.g.e. s. 63.

[19]Italy Will Secure Its Place On The New Silk Road, Financial Times, 21 Mart 2019, https://www.ft.com/content/137cbab8-4b21-11e9-bde6-79eaea5acb64

[20]Does China Have Feet of Clay?, *Project Syndicate*, 4 Nisan 2019, https://www.project-syndicate.org/commentary/five-key-weaknesses-in-china-by-joseph-s--nye-2019-04

[21]AVİM Bölgesel Entegre Ulaştırma Projesi Toplantısı Ankara Palasta Gerçekleşti, *avim.org.tr*, 3 Mayıs 2013, https://avim.org.tr/tr/Yorum/AVIM-BOLGESEL-ENTEGRE-ULASTIRMA-PROJESI-TOPLANTISI-ANKARA-PALAS-TA-GERCEKLESTIRILDI

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "YENİ İPEK YOLU'NUN CAZİBESİ AB'NİN BAŞINI DÖNDÜRÜYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2019 / 9. Nisan 19. Erişim Ekim 31, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Analiz/YENI-IPEK-YOLU-NUN-CAZIBESI-AB-NIN-BASINI-DONDURUYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır